

Sygn. akt II CK 388/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lutego 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bronisław Czech

SSN Maria Grzelka

w sprawie z powództwa Gminy Miasta Z.

przeciwko S. J.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 3 lutego 2005 r.,

kasacji strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 16 kwietnia 2004 r.,

sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację.

Uzasadnienie

Powodowa Gmina Miasta Z. dochodzi zasądzenia od pozwanego S. J. 80.381 zł zwrotu diet, wypłaconych jemu jako przewodniczącemu rady Miasta Z. III kadencji w latach 1999 – 2002. Wypłata tych diet następowała mimo nieskładania przez pozwanego na ręce przewodniczącego zarządu gminy oświadczeń majątkowych, o których mowa w art. 24 h ust. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2000 r. Nr 142, poz. 1591, ze zm.), zwanej dalej „u.s.g.” Zgodnie z tym

przepisem wypłata diety jest uzależniona od złożenia oświadczenia majątkowego przez radnego, a zatem pobranie diet przez pozwanego wbrew temu wymogowi było świadczeniem nienależnym, które pozwany obowiązany jest zwrócić zwłaszcza, że jako adwokat miał pełną świadomość, że pobierane świadczenie mu się nie należy.

Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 23 grudnia 2004 r. oddalił powództwo uznając, że powodowej gminie nie przysługuje żądanie zwrotu pobranych przez pozwanego świadczeń, gdyż wypłacając je wiedziała, że są nienależne (art. 411 pkt 1 k.c.). Niezależnie od tego pozwany wywiązywał się ze swoich obowiązków przewodniczącego rady należycie; dodatkowo pełnił funkcję Przewodniczącego Komisji Integracji Europejskiej Związku Miast Polskich, a zatem żądaniu zwrotu diet sprzeciwia się także treść art. 411 pkt 2 k.c.

Apelacja powódki od tego orzeczenia została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 16 kwietnia 2004 r., który podzielił stanowisko prawne Sądu I – ej Instancji.

W kasacji od wyroku Sądu Apelacyjnego powódka zarzuciła naruszenie art. 411 pkt 1 i 2 k.c. oraz art. 409 k.c., a nadto art. 5 k.c. „z uwagi na świadome naruszenie przez pozwanego zasady poszanowania prawa jako jednej z zasad współżycia społecznego”, wnosząc o uchylenie skarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obowiązujący w dacie pełnienia przez pozwanego funkcji przewodniczącego rady przepis art. 24 h ust. 1 u.s.g. stanowił, że radni są obowiązani złożyć oświadczenia o swoim stanie majątkowym, zawierające w szczególności informacje o zasobach pieniężnych, nieruchomościach, udziałach i akcjach w spółkach prawa handlowego oraz o nabyciu od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, gminy, lub związku międzygminnego mienia, które podlegało zbyciu w drodze przetargu, a także dane o prowadzeniu działalności gospodarczej oraz dotyczące zajmowania stanowisk w spółkach prawa handlowego. Stosownie do treści art. 24 h ust. 4 oświadczenie to składa się w terminie trzydziestu dni od dnia objęcia mandatu, a kolejne co roku, do dnia 31 marca według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, oraz na dwa miesiące przed datą wyborów do rad gmin. Według art. 24 h pkt 6 w przypadku naruszenia terminów określonych w ust. 4, radnemu nie przysługuje dieta do czasu złożenia oświadczenia.

Z treści ostatniego przepisu wynika, że ustawodawca warunkuje wypłatę diety od złożenia oświadczenia przez radnego o stanie majątkowym. Pobranie zatem diety, mimo niezłożenia oświadczenia, a zatem w sytuacji, kiedy ona „nie przysługuje”, jest świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 410 k.c.

Skarżąca gmina eksponuje w kasacji świadomość pozwanego co do pobierania nienależnych wypłat, podnosząc, że jest on z zawodu adwokatem, a więc osobą, od której wymaga się profesjonalnej znajomości prawa. Dlatego pobieranie przez pozwanego nienależnych wypłat jest zdaniem powódki szczególnie naganne, jako sprzeczne nie tylko z prawem, ale i z zasadami współżycia społecznego.

Pozostawiając na uboczu kwestię oceny moralnej postępowania pozwanego należy podkreślić, że znajomość prawa i obowiązek jego przestrzegania należy do podstawowych wymogów działania władzy publicznej, jaką są organy samorządu. Sformułowana w art. 7 Konstytucji zasada legalizmu w działaniu organów władzy publicznej należy do podstaw ustrojowych naszego Państwa i wyprzedza obowiązek przestrzegania prawa przez obywateli. Oceniając zatem spór w niniejszej sprawie w tym kontekście prawnym należy stwierdzić, iż rozstrzygającym jest to, że powodowa gmina dokonując wypłaty pozwanemu diet, które mu z racji niezłożenia oświadczeń o stanie majątkowym, nie przysługiwały, nie może, stosownie do treści art. 411 pkt 1 k.c., żądać zwrotu tego świadczenia. Skoro zaś zgodnie z tym przepisem roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia nie przysługuje, to do tej sytuacji nie znajduje w ogóle zastosowania powołany w kasacji przepis art. 409 k.c. Bezprzedmiotowym też staje się rozważanie, czy w grę może wchodzić także przepis art. 411 pkt 2 k.c., co oznacza, że zarzuty kasacji naruszenia tych przepisów regulujących kwestię zwrotu nienależnego świadczenia są nietrafne. Z kolei nie może być samodzielną podstawą żądania zwrotu świadczenia art. 5 k.c., któremu w kasacji poświęca się wiele uwagi. Dlatego też kasacja jako pozbawiona usprawiedliwionych, podlegała oddaleniu na podstawie art. 393¹² k.p.c.